

De valse leer van het Avondmaal des Heeren is in de vorige Zondagsafdeling weerlegd. In deze Zondag wordt nu het voornaamste misbruik van het Avondmaal aangewezen en bestraft, n.l. zoals het onder de Rooms en voorkomt in vraag 80, en daarna, zoals het bij anderen voorkomt in vraag 81 en 82.

Vraag 80: *Welk onderscheid is er tussen het Avondmaal des Heeren en de Paapse Mis?*

Antwoord: Het Avondmaal des Heeren betuigt ons, dat wij volkomen vergeving van al onze zonden hebben door de enige offerande van Jezus Christus, die Hijzelf eenmaal aan het kruis volbracht heeft ^c), en dat wij door de Heilige Geest Christus worden ingelijfd ^b), Die nu naar Zijn menselijke natuur niet op aarde maar in de hemel is, ter rechterhand van God, Zijn Vader ^c), en daar van ons wil aangebeden zijn ^d). Maar de Mis leert, dat de levenden en de doden niet door het lijden van Christus vergeving der zonden hebben, tenzij dat Christus nog dagelijks voor hen van de Mispriesters geofferd worde, en dat Christus lichamelijk onder de gestalte des broods en wijns is, en daarom ook daarin moet aangebeden worden ^e); en alzo is de Mis in de grond anders niet dan een verloochening der enige offerande en des lijdens van Jezus Christus, en een vervloekte afgoderij.

- a) Hebr. 7 : 26v., id. 9 : 24-28, id. 10 : 10-14, Joh. 19 : 30, Matth. 26 : 28, Luk. 22 : 19v.
- b) 1 Kor, 6 : 17, id. 10 : 16v., id. 12 : 13.
- c) Hebr. 1 : 3, id. 8 : 1v.
- d) Joh. 4 : 21-24, id. 20 : 17, Luk. 24 : 51-53, Hand. 7 : 55, 59v., Kol. 3:1 Fil. 3 : 20v., 1 Thess. 1 : 9v.
- e) In Canone Missae. Item de consecratione, distiuct. 2.

1) Deze Vraag en Antwoord, die uit achteloosheid of om andere redenen in de 1ste druk van de Heidelberger Catechismus, anno 1563, weggelaten werd, is in hetzelfde jaar, op speciaal bevel van Keurvorst Frederik III, erbij gevoegd, waarschijnlijk om de volgenden twee redenen: 1. Om deze meer dan Egyptische afgoderij (waar men zich nog onthield van het eten der dieren en kruiden, die men aanbad) des te afschuwelijker te maken voor de Protestanten; 2. Om door dit kenteken de Geref. Kerk van de Roomse te onderscheiden.

Verklaring van Vraag 80.

Het is een noodzakelijke kwestie, die het onderscheid van het Avondmaal des Heeren en de Paapse Mis betreft, vanwege de afgrijselijke misbruiken die door de Mis in de kerk ingeslopen zijn. En deze verschillen zijn ook even zoveel oorzaken, waarom de Mis als goddeloos en godslasterlijk, geheel en al dient afgeschaft te worden. Want aangezien er zoveel dingen in gevonden worden, die in strijd zijn met het Avondmaal des Heeren, moet en mag zij met het Avondmaal niet verward noch in plaats daarvan, aan de kerken opgedrongen noch door de Godzalige Overheden in de kerk getolereerd, maar afgeschaft worden. Maar laten we eerst iets over het woord „Mis" spreken, want hierover bestaan verschillende opvattingen.

Sommigen willen beweren, dat het afkomstig is van een Hebreeuws woord „Missah", dat een schatting of vrijwillig offer betekent. Dit woord komt in het Hebreeuws voor in Deut. 16 : 10: „Missat nidbat jadécha", d.w.z. *een vrijwillige offerande uwer hand*.

Anderen leggen dit uit als „een genoegzaamheid", te weten, dat men zoveel er nodig zou zijn, zou geven. Zij willen dan zeggen, dat de Mis zo genoemd is, omdat ze a.h.w.

een schatting of vrijwillige offerande is, die overal voor levenden en doden in de kerk aan God opgeofferd wordt. Maar het kan niet bewezen worden, dat dit woord hiervan afkomstig is. Wel staat het vast, dat de Kerk enkele woorden aan de Hebreëen ontleend heeft, zoals „satan”, „Osianna”, „Sabaoth”, „Halleluja”, „Pascha”, enz. Maar deze woorden kwamen in de Latijnse kerk via de Griekse. Daarom komen ze ook in het Nieuwe Testament voor, dat eerst in het Grieks geschreven is. En als men de Griekse Kerkvaders onderzoekt, dan zal men het woord „Missa” nergens door hen gebruikt zien. Daarom houd ik het ervoor, dat het niet van de Hebreëen afkomstig is. Maar het schijnt geloofwaardiger, dat het ontleend is aan de Latijnse Kerkvaders. Want die plegen de vergeving der zonden „remissa peccatorum” te noemen; zoals Tertullianus, lib. 4 contra Marcionem: „Wij hebben gesproken over de „remissa”, d.w.z. over de „vergeving der zonden.” En Cyprianus, de bona Patient.: „Wie de „remissa”, d.w.z. vergeving der zonden zou geven, heeft Zich niet verontwaardigd het bad der wedergeboorte te bedienen.” Dezelfde, lib. 3. Epistol. 14: „Wie de Heilige Geest lastert, heeft geen „re- missa”, d.w.z. „vergeving der zonden.” Zoals zij dus gezegd hebben „remissa” in plaats van „remissio”, zo schijnt het ook, dat zij in plaats van „missio”, d.w.z. „zending” „missa” gezegd hebben. Dus ontleent het woord „Missa” z'n naam aan „zenden.” Maar ook hierover bestaan weer verschillende opvattingen. Sommigen menen, dat ze zo genoemd is naar de oude gewoonte, die via de Griekse in de Latijnse kerk gekomen is, n.l. dat wanneer de gezangen en lezingen beëindigd waren, de Diaken - vóór de bediening van het Nachtmal - naar buiten zond, d.w.z. gebod weg te gaan: alle catechumenen, die wel in de beginselen der christelijke religie onderwezen werden, maar nog niet gedoopt waren; en verder alle bezetenen en alle gebannenen, door met luide stem te roepen: „Als er nog een catechumeen achtergebleven is, dat hij dan wegga!”

Sommigen nemen aan, dat deze uitdrukking afkomstig is van, resp. genoemd is naar de manier waarop men in de Oude Kerk gewoon was om de samenkomst der Gemeente te laten uiteengaan en te doen weggaan. Want wanneer de ceremoniën en gebeden beëindigd waren, riep de Diaken: „Ite, Missa est”, d.w.z. *Gaat heen*; de vergadering wordt nu (weg)gezonden. Anderen denken, dat ze deze naam dankt aan de aalmoezen en collecten, die bij het bedienen van het heilig Nachtmal aan de armen werden gezonden, d.w.z. uitgereikt en gegeven. Lombard, lib. 4, dist. 13, denkt daar anders over. Hij zegt: „De Mis heeft haar naam, omdat er een hemelse zendbode komt, om het levendmakende lichaam te consacreran, na het woord des priesters, als deze zegt: Almachtige God, gebied dat dit gedragen worde door de handen van Uw heilige Engel, op Uw hoog-altaar, enz. Daarom, tenzij er een Engel komt, mag het in geen geval met reden een Mis genoemd worden.” Hoort nu toch eens hun zotternijen! Dezelfde zegt, lib. 4, dist. 24: „Maar de Mis wordt genoemd óf omdat de offerande gezonden is, aan Wie gedachtenis gehouden wordt in deze bediening; waarom er gezegd wordt: „Ite, Missa est”, d.w.z. nu volgt de offerande, die naar de hemelse plaatsen gezonden is, dezelve achterna trekkende; óf omdat een uit de hemel gezondene komt, om het lichaam des Heeren te consacreran, door wie de offerande gedragen wordt naar het hemelse altaar; om welke reden ook gezegd wordt: „Ite, Missa est.”

Maar zoals wij de Mis zelf verwerpen, zo verwerpen wij ook de naam of het woord, omdat aan het Avondmaal dat met de Mis niets gemeen heeft, die naam niet toekomt. Ook hebben wij dit woord niet nodig. Want wij bezitten in de Schrift namen, die met deze verborgenheid overeenkomen. Want daar heet het het „Avondmaal des Heeren”, de „Tafel des Heeren”, het „brood breken”, enz.

Laat ons nu de voornaamste verschillen tussen het Avondmaal des Heeren en de Paapse Mis eens nagaan, die geheel met elkaar in strijd zijn; om welke redenen de Mis ten enenmale dient afgeschaft te worden.

Er zijn er vooral drie, die in de Catechismus uitgelegd worden.

Het eerste verschil. Het Avondmaal des Heeren is een gedachtenis aan de dood van Christus, om ons geloof te bevestigen inzake de genadige en volkomen vergeving van onze zonden, door en om de enige offerande van Christus, eenmaal aan het kruis volbracht; zoals er geschreven staat: „Het brood is het lichaam van Christus, dat voor ons overgegeven is. De drinkbeker is het bloed van Christus, dat voor ons vergoten wordt tot vergeving der zonden.” En: „Doet dat tot Mijne gedachtenis”; zo ook: „Verkondigt den dood des Heeren, totdat Hij komt.” Hebr. 7 : 27: „Want dat heeft Hij eenmaal gedaan, als Hij Zichzelf opgeofferd heeft”; Hebr. 9 : 12: „Maar door Zijn eigen bloed, eenmaal ingegaan in het Heiligdom, ene eeuwige verlossing teweeggebracht hebbende”, en in vers 26: „(Anders had Hij dikmaals moeten lijden van de grondlegging der wereld af) maar nu is Hij eenmaal in de voleinding der eeuwen geopenbaard, om de zonde teniet te doen door Zijnszelfs offerande”; en in hfdst. 10 : 10: „In welken wil wij geheiligd zijn door de offerande des lichaams van Jezus Christus, eenmaal geschied”, en in vers 12: „Maar Deze, één slachtoffer voor de zonden geofferd hebbende, is in eeuwigheid gezeten aan de rechterhand Gods”; en in vers 14: „Want met één offerande heeft Hij in eeuwigheid volmaakt degenen die geheiligd worden.”

Tegenstelling.

De Mis ontkent, dat de levenden en daden vergeving der zonden hebben door en om de enige offerande van Christus, tenzij Christus nog dagelijks door de Mispapen geofferd wordt. Want zo luidt de Canon van de Mis, die zij „de kleine” noemen: „Heilige Vader, almachtige eeuwige God, ontvang deze onbesmette offerande, welke ik, Uw onwaardige dienstknecht, aan U, mijn waarachtige en levende God, opoffer voor mijn talloze zonden, overtredingen en onachtzaamheden, en voor alle omstanders; maar ook voor alle gelovige christenen, levenden en doden, opdat ze mij en hun ter zaligheid en tot het eeuwige leven vordere.” En in de „grote” Canon: „Gedenk, Heere, aan Uw dienstknechten en dienstmaagden, aan NN. en aan alle omstanders, wier geloof en devotie U bekend is, voor wie wij U opofferen, of die U opofferen deze offerande des lafs, voor zichzelf en voor al de hunnen, voor de verlossing van hun zielen, voor de hoop hunner zaligheid en gezondheid”, enz. Waartoe was het dan nodig, dat Christus Zichzelf opofferde, als de offerande van de Mispaap krachtig is tot verlossing der zielen? (Wat is dit anders dan met de onzinnige Joden Christus wederom te willen kruisigen, en Zijn --lijden in twijfel trekken en omstoten?) Wat is er wreder dan Christus opnieuw te slachten?

Zij zoeken de volgende uitvlucht: Dat zij niet de Zoon slachten, maar Hem alleen aan de Vader opofferen, en dat ze de bloedige offerande van Christus toe-eigenen aan degenen die de Missen kopen.

Antwoord: Het is hetzelfde, Christus opofferen én Christus slachten. Want Hij heeft in eeuwigheid geheiligd degenen die geheiligd worden, niet alleen met één slachting, maar ook met één offerande, enz., vgl. Hebr. 10 : 14. En de toe-eigening geschiedt niet door de uiterlijke ceremonie, maar door het geloof, waardoor Christus in onze harten wonen wil, Ef. 3 : 17.

De tweede tegenstelling.

Het Avondmaal getuigt, volgens de Geloofsartikelen, dat Christus naar Zijn mensheid in de hemel, en niet onder de toevallige dingen of gedaante van het brood verborgen is; dat Hij Zijn lichaam en bloed ons te eten en te drinken geeft door het geloof, en dat Hij ons Zich inlijft door de Heilige Geest, opdat wij in Hem blijven, en Hij in ons,

zoals er geschreven staat in 1 Kor. 6 : 17: „Maar die den Heere aanhangt, is één geest met Hem", en in hfdst. 10 : 16: „Het brood dat wij breken, is dat niet een gemeenschap des lichaams van Christus?" Hebr. 1 : 3 en 8 : 1: „Wij hebben zodanigen Hogepriester, Die gezeten is aan de rechterhand van den troon der Majesteit in de hemelen", en in vers 4: „Want indien Hij op aarde ware, zo zou Hij zelfs geen Priester zijn.”

Tegenstelling. Daarentegen leert de Mis, dat door de kracht der consecratie het brood en de wijn veranderd worden in het lichaam en bloed van Christus, en dat deze, onder het consacreran, door een Engel uit de hemel gebracht worden; dat ze lichamelijk onder de gedaante van brood en wijn verborgen zijn; dat ze door de handen des priesters daadwerkelijk gedragen en getast worden; en dat ze door degenen die ze deelachtig worden, mondeling gegeten worden. Deze verdichtselen strijden met de Geloofsartikelen, wat betreft de menswording, de hemelvaart, de voorbidding in de hemel, de wederkomst ten oordeel en met de aard der sacramenten, waarbij het nodig is, dat de tekenen blijven en niet hun natuur verliezen, zoals al eerder aangetoond werd.

De derde tegenstelling.

Het Avondmaal leert, dat Christus moet aanbeden worden in de hemel ter rechterhand Zijns Vaders. Want het stoot niet om, maar bevestigt de Geloofsartikelen en de ganse leer des Evangelies, dat Christus Boven gezocht en aanbeden moet worden, Kol. 3 : 1: „Zoekt de dingen die boven zijn, waar Christus is, zittende ter rechterhand Gods.” En Stefanus heeft Christus aanbeden, staande daar boven, ter rechterhand Gods, Hand. 7 : 56. En de Oude Kerk had ook de gewoonte om bij het Avondmaal te zingen: „Sursum corda habemus ad Dominum", d.w.z. „Heffen wij onze harten tot den Heere.”

Tegenstelling. Daarentegen leert de Mis, dat Christus onder de gedaante van het brood en de wijn tegenwoordig is, en daar moet aanbeden worden; hetwelk zonder twijfel een zeer grote afgoderij is, en wel om twee redenen. Want:

1e. Geen creatuur kan de aanbeding binden aan een zekere plaats of zaak, in of bij welke God, door Zijn uitdrukkelijk Woord, niet heeft geboden dat men Hem aanroepen zal, noch ook beloofd heeft ons te verhoren; zoals Hij eertijds bij de Ark wilde aanbeden worden, en te Dan en Bethel, en op de hoogten niet wilde aanbeden zijn. Daarom was de aanbeding bij de Ark een echte dienst van God, maar die bij de kalveren een verschrikkelijke afgoderij. Maar ons wordt niet geboden, dat wij Christus zullen aanroepen in of bij het brood, maar in de hemel, ter rechterhand des Vaders.

2. In het Nieuwe Testament is alle aanbeding aan een bepaalde plaats weggenomen, en de geestelijke aanbeding, verwekt door de Heilige Geest en verricht met ware kennis en geloof, wordt alleen vereist. Dat leert de Heere Christus in Joh. 4 : 21 en 23: „De ure komt, wanneer gijlieden noch op dezen berg, noch te Jeruzalem den Vader zult aanbidden. Maar de ure komt en is nu, wanneer de ware aanbidders den Vader aanbidden zullen in geest en waarheid.” Wanneer Hij zegt „in geest", „niet op dezen berg, noch te Jeruzalem", dan neemt Hij de aanbeding weg, die gebonden is aan een plaats op aarde. Daarom moeten wij ook dat goddeloze verdichtsel wegnemen en verfoeien, n.l. van de lichamelijke tegenwoordigheid van Christus in het brood, hetwelk het fundament is van die afgodische aanbeding. Want als men vaststelt, dat Christus lichamelijk in het brood tegenwoordig is (hetzij men zegt, dat het is door verandering des broeds in het lichaam, óf door het tegenwoordig-zijn ervan in, met en onder het brood), dan staat de Paapse aanbeding vast. Want zoals men eertijds voor Christus' hemelvaart Hem niet alleen mocht, maar ook moest aanroepen op alle plaatsen waar Hij was, zo ook nu. Dus indien Hij in het brood is, dan moet Hij in het brood aanbeden worden, of men Hem nu ziet, ja dan neen. Want men moet de stem

van God meer geloven dan een uitwendig zintuig, als het Woord van God die lichamelijke tegenwoordigheid zou leren. Maar dan ook weer aan de andere kant, zo wordt de lichamelijke tegenwoordigheid van Christus in het brood weggenomen, wanneer men, volgens het bevel des Heeren Zelf, deze schandelijke aanbidding van de Papisten wegneemt, die Christus aanbidden, schuilende (naar hun mening) onder de gedaante van brood en wijn.

De Ubiquitisten stellen de volgende uitvlucht: Hij is in het brood tegenwoordig, niet opdat Hij aanbeden, maar opdat Hij gegeten worde. Hij heeft niet geboden, dat Zijn lichaam in het brood aanbeden, maar gegeten zou worden.

Antwoord. Hij heeft geen van beide geboden. Waar de tegenwoordigheid van Christus lichamenlijk gesteld wordt, daar moet men Hem ook aanbidden en dienen, naar het algemene gebod (in Matth. 4 : 10): „Gij zult den Heere, uwen God aanbidden.” Maar ziet dan toch eens, welk een Christus zij in het brood verzinnen, n.l. Die men niet moet aanbidden. Dat is een publieke bedriegerij. Daarom hebben Andreas Musculus en anderen met hem, opdat zij deze knoop zouden ontbinden, mét de Papisten de aanbidding aanvaard.

Aanhoudend bezwaar van Heshusius: De Godheid wordt niet aanbeden in de schepselen. Daarom behoort ook de mensheid niet aanbeden te worden in het brood, vanwege de lichamelijke tegenwoordigheid.

Antwoord. Deze voorbeelden zijn ongelijk. De aanbidding der Godheid is niet gebonden aan alle schepselen, maar aan de aangenomen mensheid, als aan Haar eigen tempel. Daarom, waar de mensheid van Christus is, in en met dezelve wil de Godheid aanbeden zijn. En door deze allerzekerste bewijzen wordt de alomtegenwoordigheid van Christus' mensheid omver gestoten. Want wanneer Zijn mensheid niet in alle schepselen en op alle plaatsen aanbeden moet worden, dan volgt ook dat ze geenszins in alle peren, appelen, kersen, touwen, bierkannen, zoals de Ubiquitisten geschreven hebben, tegenwoordig is.

Tot nu toe is er gesproken over de tegenstelling tussen het Avondmaal en de Mis. Deze verschillen wijzen zeer vele en gewichtige oorzaken aan, waarom de Paapse Mis niet gedoogd, maar ver buiten de Kerk gebannen dient te worden, n.l. omdat ze in de grond niet anders is, zoals de Catechismus zegt, dan een verloochening van de enige offerande en van het lijden van Jezus Christus, en een vervloekte afgoderij.

Register van dwalingen en godslasteringen van de Mis.

1. In de Mis wordt op menigerlei wijze vervalst, of liever geheel en al weggenomen: de uiterlijke ceremonie, die door Christus ingesteld is. Want zij ontnemt het gewone volk de drinkbeker, en voegt veel dwaas toneelspelers- en narrenwerk erbij, hetgeen aan de Apostelen en de Oude Godzalige Kerk onbekend is geweest. Nu, geen schepsel vermag Gods ordinantiën te veranderen of te vernietigen.
2. Zij neemt het sacrament weg. Want zij ontkent, dat er brood en wijn is, maar beweert, dat brood en wijn veranderd zijn in het lichaam en bloed van Christus; hetgeen in strijd is met de aard der sacramenten, die niet toelaat, dat het wezen der tekenen tenietgedaan wordt
3. De Mis-Papen verzinnen, dat de Mis een zoenoffer is, dat „ex opere operato”, zoals zij spreken, d.w.z. door de uiterlijke bediening der Mis en door haar waardigheid de vergeving der zonden voor henzelf en voor anderen verdient. Evenwel komt dit zelfs nog niet aan de offeranden, in de Wet van Mozes geboden, toe, maar alleen aan de enige, bloedige offerande van Gods Zoon, eenmaal aan het kruis volbracht, waarheen ons het Heilige Avondmaal verwijst; en de Mis trekt ons daarvan af, welke

zij (voor)stellen als een onbloedig zoenoffer, zonder welke de bloedige offerande van Christus niet genoegzaam zijn zou tot vergeving der zonden.

4. In deze dwaling schuilt nog een andere, n.l. dat ze verzinnen dat de Mis ook voor degenen die niet aanwezig zijn, maar die gestorven zijn en in het vagevuur liggen, verlossing der zielen verwerft. Doch Gods Woord leert daarentegen, dat wij in de hemel zullen overkleed worden, als wij niet naakt, maar bekleed zullen bevonden worden op aarde, en dat wij geoordeeld zullen worden, al naar dat wij bevonden zullen worden bij ons levenseinde. „Want als men eens van hier gescheiden is, zegt Cyprianus (Contra Demetrianum) terecht! dan is er geen plaats meer voor boetvaardigheid; daar kan geen voldoening iets uitwerken. Hier wordt het leven eg verloren Of behouden; hier wordt de eeuwige zaligheid verzorgd door de dienst van God en de vrucht des geloofs.”

5. Zij verzinnen ook, dat de Mis niet alleen vergeving der zonden verdient, maar ook andere weldaden, zoals uiterlijke gezondheid, en dat niet slechts van zieke mensen, maar ook van zieke beesten, zoals ossen, varkens en paarden. Daarom worden in de Mis andere goederen verzonnen dan er in het Evangelie beloofd en in de sacramenten verzegeld worden.

6. De Mis strijdt met Christus' priesterschap. Christus alleen heeft macht om Zichzelf op te offeren. Daarentegen verzinnen de Mispapen, dat Gods Zoon ook door iemand anders geofferd kan worden dan door Zichzelf, en dat zij Christus opofferen aan God de Vader, daar toch geen enkel schepsel, ja zelfs geen engel zulk een macht of waardigheid bezit, dat hij (om maar niet te spreken van scheppen) de Zoon van God ook nog zou kunnen opofferen. Want de priester is waardiger en voortreffelijker dan de offerande. Daarom verheffen zich de Mispapen, wanneer zij Christus willen opofferen, bóven Christus, en zijn zij dus antichristen. Zij kunnen aan deze godslastering niet ontkomen, door te zeggen, dat ze Christus niet slachten, maar de Zoon alleen maar opdragen en vertonen aan de Vader, opdat Hij om Zijnentwil de zonden zou vergeven, en dat ze alzo het enig Offer toepassen. Het is genoeg dat ze zeggen, dat ze Christus met hun handen opofferen. Want dit blijft steeds vaststaan, dat zij van zichzelf vaststellen dat ze priester zijn, die de Zoon van God Zelf tot een slachtoffer opofferen, en zo stellen zij zich boven de Zoon. Ook heeft het niets te betekenen, als zij beweren dat ze Hem niet slachten. Vroeger werden vele dingen door de priesters geofferd, die niet geslacht, maar alleen opgeofferd werden, zoals spijsoffers, koeken, enz., maar de levende dieren konden niet geofferd worden, tenzij ze geslacht werden. Dus slachten de Mispapen Christus, of zij offeren Hem niet. Voorzeker, de Joden hebben Christus wel geslacht, maar niet geofferd. Want zij hebben Hem niet als priesters, maar als beulen geslacht. Maar Hij alleen heeft Zichzelf opgeofferd, omdat Hij willens voor ons geslacht is, Hebr. 9 : 14 en 28, en 10 : 12. Daarentegen willen de Mispapen Hem dikwijls opofferen, ze willen Hem offeren, echter niet slachten. Een zoenoffer kan er echter niet zijn zonder slachting, want „zonder bloedstorting geschiedt geen vergeving”, Hebr. 9 : 22. Daarom is de Mis niets anders dan louter bedrog.

7. De Mis strijdt met het Artikel van de gemeenschap der heiligen met Christus. Want zij verzint een vervloekt verdichtselsel, n.l. dat Christus' lichaam binnen in ons lichaam ingaat en zolang in de maag blijft, dat de gedaanten van het brood en de wijn verteerd zijn. Maar het Avondmaal leert, dat wij niet door het lichamelijke eten, maar door de geestelijke gemeenschap en de kracht des Heiligen Geestes leden van Christus worden en Hem ingelijfd zijn.

8. De Mis strijdt met de oprechte dienst van God. Want zij stelt een afgodische aanbidding in het brood, aangezien de Papisten de aanbidding binden aan een zaak,

waaraan Christus Zelf, door Zijn nadrukkelijke Woord, ze niet gebonden heeft; en zo maken zij zichzelf tot afgodendienaars, niet minder dan wanneer zij aan een wand of voor een pilaar zouden neervallen, om Christus (daarin) te aanbidden. Maar het Evangelie leert, dat Christus in de hemel is, en daar wil aanbeden zijn.

Daaruit blijkt, dat de Mis een afgod is, die uit verschillende vreselijke dwaalingen en godslasteringen van de Antichrist samengesmeed is. Daarom moet het allerheiligste Avondmaal des Heeren niet met dit schandelijke woord „Mis" genoemd en bezoedeld worden, en nog veel minder behoort de Mis in plaats van het Avondmaal, in de Kerk gehouden te worden.

(Bastingius: Daarom behoren wij ook God te danken (voor het feit), dat Hij onze ogen geopend heeft en ons deze gruwel heeft leren kennen, zodat wij voortaan verschuldigd zijn om de vergaderingen waar deze gruwelijke afgoderij der Mis gepleegd en beschermd wordt, te vermijden, zo lief als wij Gods eer en onze zaligheid hebben. En daarbij moeten we denken aan de woorden van de Profeet (Jes. 52 : 11) en van de Apostelen (2 Kor. 6 : 17, Hand. 2 : 40, Joh. 5 : 21 en Openb. 18 :, die ons vermanen: „Vertrekt, vertrekt, gaat uit vandaar, en raakt het onreine niet aan; gaat uit het midden van haar, reinigt u!" omdat wij ervan verzekerd zijn, dat de Antichrist daar heerst en zijn rijk heeft).

Bezwaar 1. De Mis is een toepassing van Christus' offerande. Daarom behoort ze niet afgeschaft te worden.

Antwoord. Ze is geen toepassing, maar een verloochening van de enige offerande van Christus. En deze offerande wordt ons alleen toegepast door een waar geloof, waardoor Christus in onze harten woont, Ef. 3 : 17; zoals ons ook in het Heilig Avondmaal voor ogen gesteld en verzegeld wordt.

Bezwaar 2. Er dient een gedurige offerande in de Kerk te zijn. Want Jesaja heeft voorzeggd, dat de ene Sabbat na de andere Sabbat komen zal. En Mal. 1 : 11 luidt: „En aan alle plaats zal Mijnen Naam reukwerk toegebracht worden, en een rein spijsoffer."

Antwoord. De offerande van het Nieuwe Testament is niet anders dan een dankoffer, Hebr. 13 : 15 en 1 Petrus 2 : 5; en van zulk een gedurige en reine offerande spreken de Profeten.

Aanhoudend bezwaar. De Kerkvaders noemen het Avondmaal ook een offerande.

Antwoord. 1. Niet een zoen-, maar een dankoffer. 2. Omdat het een gedachtenis is aan het enige zoenoffer van Christus. 3. Vanwege de aalmoezen, die door de rijken geofferd en na de bediening van het Avondmaal aan de armen uitgedeeld werden.

9. Wie aan het Avondmaal behoren te gaan en toegelaten te worden.

Vraag 81: *Voor wie is het Avondmaal des Heeren ingesteld?*

Antwoord: *Voor degenen die zichzelf vanwege hun zonden mishagen en nochtans vertrouwen, dat deze hun om Christus' wil vergeven zijn, en dat ook de overblijvende zwakheid met Zijn lijden en sterven bedekt is; die ook begeren hoe langer hoe meer hun geloof te sterken en hun leven te béteren a). Maar de hypocrieten en die zich niet met een waar hart tot God bekeren b), die eten en drinken zichzelf een oordeel c).*

a) 2 Kron. 31 : 18, Ps. 15 : lv., id. 24 : 3v., 2 Kor. 6 : 14-17, id. 13 : 5, Tit. 3 : 8-14, Jak. 1 : 17, 1 Joh. 2 : 3-6.

b) Tit. 1 : 16.

c) 1 Kor. 10 : 19-22, id. 11 : 28v.

Verklaring van Vraag 81.

Het zijn onderscheiden vragen: Wie aan het Avondmaal behoren te gaan, én wie daaraan behoren toegelaten te worden. De eerste vraag heeft betrekking op het ambt van hen, die het Avondmaal gebruiken, en de tweede slaat op het ambt der Gemeente en der Dienaars. De eerste is meer persoonlijk, en de tweede meer algemeen, en strekt zich verder uit als de eerste. Want alleen de Godzaligen behoren daaraan te gaan. Echter niet alleen de Godzaligen, maar ook de hypocrieten die nog niet ontdekt zijn, moeten door de Kerk toegelaten worden. Allen dus die aan het Avondmaal behoren te gaan, behoren ook toegelaten te worden. Maar niet allen die wel toegelaten moeten worden, behoren er ook aan te gaan, aangezien velen niet aan de voorwaarden beantwoorden, die in de wettige disgenoten van Christus vereist worden.

1. Wie dus aan het Avondmaal behoren te gaan, wordt ons in deze Vraag van de Catechismus geleerd. De voorwaarden die in deze wettige gasten vereist worden, zijn drieërlei:

1. Een kennis en leedwezen over de zonden.
2. Een vertrouwen op Gods barmhartigheid, door en om Christus' wil.
3. Een streven naar boetvaardigheid en nieuwe gehoorzaamheid. In deze drie stukken bestaat het oprechte beproeven, waar Paulus over spreekt in 1 Kor. 11 : 28: „Maar de mens beproeve zichzelf en ete also van het brood.” Want zichzelf beproeven is onderzoeken, of gij ook geloof en boetvaardigheid hebt, zoals er in 2 Kor. 13 : 5 geschreven staat: „Onderzoekt uzelf of gij in het geloof zijt, beproeft uzelf. Of kent gij uzelf niet, dat Jezus Christus in u is?” Maar waaraan zult u weten, dat ge deze dingen hebt? Het leedwezen wordt gevoeld in het hart. En het vertrouwen wordt gekend aan de gerustheid van het geweten, Rom. 5 : 1 en 5: „Wij dan gerechtvaardigd zijnde uit het geloof, hebben vrede bij God door onzen Heere Jezus Christus; en de hope beschaamt niet, omdat de liefde Gods in onze harten uitgestort is”; en zo ook aan de beginselen van een oprechte gehoorzaamheid, zowel innerlijk als uiterlijk, en aan een ernstig voornemen om God te gehoorzamen naar al Zijn geboden. Daarom behoren zij, die deze dingen in zich gevoelen, aan het Avondmaal te gaan. En om die reden is het, dat de kleine kinderen niet aan het Avondmaal mogen gaan, omdat deze dingen er metterdaad bij hen niet zijn, omdat zij zichzelf niet kunnen beproeven, noch de dood des Heeren kunnen verkondigen.

2. Maar de huichelaars en goddelozen, die zichzelf ervan bewust zijn, dat ze geen oprecht geloof en boetvaardigheid bezitten, die moeten niet toetreden. Redenen.

1. Omdat de sacramenten alleen voor de gelovigen en bekeerden zijn ingesteld, n.l. opdat zij hun de belofte des Evangelies mogen verzegelen en hun geloof bevestigen. Het Woord is wel aan alle bekeerden en onbekeerden gemeen(schappelijk), opdat de bekeerden bevestigd en de onbekeerden nog bekeerd zouden worden; maar de sacramenten komen alleen aan de

gelovigen toe. En Christus heeft het Avondmaal voor Zijn discipelen ingesteld, zoals Hij in Luk. 22 : 15 gezegd heeft: „Ik heb grotelijks begeerd dit Pascha met u te eten, eer dat Ik lijde.” Hetgeen God dan voor Zijn kinderen en huisgenoten ingesteld heeft, dat mogen de hypocrieten en vreemden niet ontvangen.

2. Omdat de apostel Paulus de huichelaars of goddelozen met authentieke woorden

van het Avondmaal afhoudt, als hij gebiedt dat een ieder zichzelf beproeven, en zo van het brood eten zal.

3. Omdat de huichelaars of goddelozen, die zich aan het Avondmaal dringen, zich een oordeel eten en drinken, en het lichaam en bloed van Christus niet deelachtig worden, 1 Kor. 11 : 27v.: „Zo dan wie onwaardiglijk dit brood eet of den drinkbeker des Heeren drinkt, die zal schuldig zijn aan het lichaam en bloed des Heeren. Maar de mens beproeve zichzelf en ete also van het brood en drinke van den drinkbeker.”

4. Omdat de Schrift op vele plaatsen de ongelovigen in het algemeen verbiedt om aan het Avondmaal des Heeren te gaan, en het misbruik, dat er door de goddelozen van de sacramenten gemaakt wordt, verdoemt, Matth. 5 : 24: „Laat daar uw gave voor het altaar, en ga heen, verzoen u eerst met uwen broeder en kom dan en offer uwe gave”; Jes. 66 : 3: „Wie een os slacht, slaat een man; wie een lam offert, breekt een hond den hals”, en Rom. 2 : 25: „Maar indien gij een overtreder der wet zijt, zo is uwe besnijdenis voorhuid geworden.” Over het waardige gebruik van het Heilige Avondmaal handelt de Nederl. Geloofsbelijdenis in art. 35.

Bezwaar 1. God gebiedt alle mensen, dat zij de sacramenten zullen gebruiken. En Christus zegt: Neemt, en drinkt allen daaruit. Daarom doen de goddelozen niet verkeerd, wanneer zij aan het Avondmaal gaan.

Antwoord. Hij gebiedt alle mensen dat zij de sacramenten zullen gebruiken, namelijk op een wettige wijze; en dat heeft niet plaats zonder geloof en boetvaardigheid. Hij gebiedt niet alleen dat ze allen tezamen gedoopt zullen worden en het Avondmaal gebruiken, maar Hij gebiedt ook, dat ze allen tezamen zullen geloven en zich bekeren, Hand. 2 : 38: „Bekeert u en een iegelijk van u worde gedoopt”, 1 Kor. 11 : 28: „Maar de mens beproeve zichzelf.”

Bezwaar 2. Maar wij zijn allen tezamen onwaardig. Daarom zouden wij allen ons van het Nachtdmaal moeten onthouden.

Antwoord. Wij zijn allen van nature en in onszelf onwaardig, maar wij worden door de genade in Christus waardig gemaakt, als wij maar een oprecht geloof en een goede consciëntie meebrengen. Aug., in Joh., Homil. 26: „Ga gerust en onbeschroomd aan tafel; het is brood, en geen venijn.” Daarom behoort niemand zijn onwaardigheid af te schrikken. Want ze zijn allen tezamen onwaardig, die geloof en boetvaardigheid meebrengen, Jes. 66 : 2: „Op dezen zal Ik zien, op den arme en verslagene van geest en die voor Mijn Woord beeft.”

Bezwaar 3. Zij die de ontheiliging van het Avondmaal mijden, doen zeer goed. Maar wanneer de goddelozen en huichelaars, ja soms ook de Godzaligen nog enige haat jegens hun naaste gevoelen en zich daarom van het Avondmaal onthouden, vermijden zij de ontheiliging van het Avondmaal. Daarom doen zij er goed aan, dat ze van het Avondmaal blijven.

Antwoord. Zij die de ontheiliging van het Avondmaal mijden op de manier, waarop zij dat behoren te doen, n.l. door zich te bekeren, die doen zeer wel; maar zeer verkeerd handelen degenen, die in de zonden, in huichelarij en haat volhardende, die ontheiliging vermijden willen. Want die mensen stapelen de ene zonde op de andere, en bij de ontheiliging voegen ze nog een verachting. En men moet geen kwaad doen, opdat het goede eruit voort kome.

Vraag 82. *Zal men ook tot dit Avondmaal laten komen, die zich met hun belijdenis en leven als ongelovige en goddeloze mensen aanstellen? Antwoord. Neen, want also wordt het verbond Gods ontheiligd en Zijn toorn over de ganse Gemeente verwekt^a). Daarom is de Christelijke Kerk schuldig, volgens de ordinantie van Christus en van*

Zijn Apostelen, dezulken - totdat zij bétering huns levens bewijzen - door de Sleutelen des Hemelrijks uit te sluiten b).

- a) 1 Kor. 11 : 20, 34. Jes. 1 : 11-15, id. 66 : 3, Jer. 7 : 21-23, Ps. 50 : 15-23.
 b) Lev. 13 : 46, Num. 12 : 14, 1 Kor. 5 : 5 en 13, Matth. 7 : 6; 2 Thess. 3 : 6.

Verklaring van Vraag 82.

Wie door de Kerk tot het Avondmaal behoren toegelaten te worden. Dit zijn:

1. Alleen zij, wier leeftijd in staat is om hun geloof te beproeven, en om, volgens het bevel van Christus, de dood des Heeren te kunnen beschouwen en groot te maken „Doet dat tot Mijne gedachtenis”, Luk. 22 : 19; en volgens het bevel van de Apostel in 1 Kor. 11 : 28: „De mens beproeve zichzelf en ete also van het brood”; en: „Verkondigt den dood des Heeren, totdat Hij komt.” En hoewel de kleine kinderen der Gemeente voor gelovigen gehouden worden, worden ze toch van het gebruik van dit sacrament buitengesloten.

2. Die tevoren door de Doop leden der Gemeente geworden zijn. Want in het Avondmaal wordt het verbond dat met God gesloten is, vernieuwd. Daarom was het eertijds niemand geoorloofd van het Paaslam te eten, dan zij die eerst besneden waren, Ex. 12. Dus moet men de Turken, Joden en allen die van de Kerk vervreemd zijn, ook van het Avondmaal weren.

3. Die afgewassen en gedoopt zijn en mét de Gemeente hetzelfde geloof in woorden en werken belijden, d.w.z. die niet alleen zeggen dat zij geloven, maar die ook belijdenis des geloofs en der ware boetvaardigheid met hun daden en ganse levenswijze te kennen geven; hetzij ze dit waarachtig en van harte, dan wel door een heimelijke geveinsdheid doen. Want over de verborgen dingen oordeelt de Kerk niet. Daarom laat de Kerk allen aangaan, die naar haar oordeel lidmaten van Christus zijn, d.w.z. van wie zij hoort en ziet, dat zij hun geloof en boetvaardigheid met de mond en met de uiterlijke werken belijden, hetzij ze in waarheid Godzalig of dat ze huichelaars zijn, wier geveinsdheid nog niet openbaar is. Want het is het ambt der Gemeente om de verborgenheden van God uit te delen volgens Zijn instelling, aan allen die tot Zijn huisgezin gerekend worden.

Daarentegen behoren tot het Avondmaal in geen geval te worden toegelaten zij, die zich door hun belijdenis en leven als ongelovige en goddeloze mensen gedragen, d.w.z. die of in het openbaar zulke dwalingen aanhangen die in strijd zijn met het fundament van de hemelse leer, of in openbare boze daden volharden, hetzij ze dan gedoopt zijn of niet. Hiervan worden in deze Vraag van de Catechismus drie zeer gewichtige redenen gegeven en verklaard.

De eerste reden. Omdat zó de Gemeente het verbond Gods ontheiligen zou, wanneer zij als metgezellen en bondgenoten van God mensen erkende, die Zijn vijanden zijn. Want het verbond Gods wordt ontheiligd, niet alleen wanneer zij die God in het verbond aangenomen heeft, in strijd met dat gesloten verbond handelen, door de sacramenten zonder geloof en boetvaardigheid te gebruiken, maar ook wanneer zij die God voor vijanden houdt, door de Gemeente voor bondgenoten gehouden worden. Deze beide ontheiligingen zijn zeer gruwelijk, enerzijds wanneer de tekenen des verbonds door de goddelozen gebruikt worden, en anderzijds wanneer de Gemeente willens en wetens duldt, dat zoiets geschiedt, en zij dus de tekenen aan mensen geeft, die God van het verbond uitgesloten heeft. Dus maakt zij God tot een metgezel der goddelozen, alsof Hij iets aan de goddelozen verplicht zou zijn; en zij die deze

waartekenen aan de goddelozen geven, maken van kinderen des duivels kinderen van God.

De tweede reden. Gods toorn zou dan over de Gemeente ontstoken worden. Want God vertoorn Zich zeer ernstig, en dreigt te straffen en straft ook allen, die Zijn verbond ontheiligen. En zij die het verbond ontheiligen, zijn niet alleen de goddelozen zelf, maar ook allen die deze ontheiliging door de vingers zien, zoals zo juist al gezegd is. Want daders en bewilligers zijn even schuldig. Dit wordt door het voorbeeld van de Korinthische gemeente bevestigd, waarvan de Apostel zegt (in 1 Kor. 11 : 30v.): „Daarom zijn onder u vele zwakken en zieken en velen slapen. Want indien wij onszelven oordeelden, zo zouden wij niet geoordeeld worden.”

De derde reden is het bevel Gods, waardoor niet alleen de goddelozen van de sacramenten geweerd worden, maar ook de Gemeente bevolen wordt om zulke mensen tegen te houden. Wanneer nu iemand zou willen beweren, dat er zo'n bevel inzake het Avondmaal niet eens bestaat, dan wordt hij weerlegd door het algemene bevel, om zich voor misbruik van alle sacramenten te wachten, en op grond van de sleutelmacht, die aan de Kerk gegeven is. Ook heeft Christus alleen voor Zijn discipelen het Heilige Avondmaal ingesteld, en alleen tot hen gezegd: *Ik heb grotelijks begeerd dit Pascha met u te eten; neemt deze drinkbeker en deelt (hem) onder ulieden. Deze drinkbeker is het Nieuwe Testament in Mijn bloed, dat voor u vergoten wordt.* Allen dus die geen discipel van Christus zijn en voor wie Christus Zijn bloed niet uitgestort heeft, worden door Hem buitengesloten.

De vierde reden, die zeer duidelijk is, kan nog bij de vorige gevoegd worden. Zij die het geloof verloochenen, moeten voor geen leden der Gemeente, zelfs niet van de zichtbare Kerk gehouden worden. Allen die geen boetvaardigheid bewijzen, verloochenen het geloof, volgens hetgeen de Apostel in Titus 1 : 16 zegt: „Zij belijden dat ze God kennen, maar zij verloochenen Hem met de werken, alzo zij gruwelijk zijn en ongehoorzaam en tot alle goed werk ondeugende”, en volgens Jak. 2 : 20, „dat het geloof zonder de werken dood is”, d.w.z. geen geloof is. Daarom mogen zij die geen boetvaardigheid betonen, niet voor leden gehouden worden, zelfs niet van de zichtbare Kerk. En bijgevolg mogen zij ook niet tot de sacramenten der Gemeente toegelaten worden, maar als vreemden daarvan moeten zij geweerd worden, totdat zij zich bekeren en hun leven veranderen.

Bezwaar, tegen de eerste reden. Wanneer de Gemeente huichelaars toelaat, ontheiligt zij het verbond niet. Daarom ontheiligt zij dat ook niet, wanneer zij de goddelozen toelaat.

Antwoord. De Gemeente zondigt niet, wanneer zij de huichelaars toelaat, n.l. die bedekt en nog niet openbaar gekomen zijn, en die zij, omdat ze met de mond het geloof belijden en veinzen boetvaardig te zijn, voor oprechten moet houden. Maar zij zou stellig verkeerd handelen, wanneer zij bewust de huichelaars die ontdekt zijn, toeliet, n.l. die het geloof of de boetvaardigheid met de mond of met de werken openlijk verloochenen, zoals al eerder bewezen is. En dat geldt van de goddelozen, die hun leven boosaardig aanstellen.

Aanhoudend bezwaar. Maar velen die geen boetvaardigheid betonen, dringen zich aan het Avondmaal en ontheiligen het verbond, vooral waar het gebruik der kerkelijke tucht niet in zwang is. En de Gemeente laat zulke mensen terecht toe, zonder daarmee verkeerd te doen. Daarom handelt zij ook niet verkeerd, wanneer zij anderen toelaat, die geen boetvaardigheid willen betonen.

Antwoord. Wij geven hierop hetzelfde antwoord. De Gemeente handelt niet verkeerd, omdat zij mensen toelaat, van wie zij niet weet dat ze zó zijn; maar niet, als ware het geen zonde hen toe te laten, die geen boetvaardigheid bewijzen. Daarom, zij die zich

zo indringen, ontheiligen wel het verbond, maar niet tot nadeel van de Gemeente of van de Godzaligen, die met hen communiceren of Avondmaal houden, maar tot nadeel van henzelf. Want zij halen zichzelf het oordeel op de hals. Intussen moet de Gemeente er ijverig op letten, wie zij toelaat. En in gemeenten waar geen kerkelijke tucht (lettert.: ban) in gebruik is, zijn de voorgangers verontschuldigd, als zij maar niet opzettelijk het Avondmaal uitdelen aan mensen die het misbruiken, maar wanneer zij aanhouden met vermanen en zich ijverig tonen om alle misbruiken te weren. Evenwel zal de misdaad bij de misbruiker en niet bij de Gemeente liggen. Want „zalig zijn zij, die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid", Matth. 5 : 6. Er zijn en gebeuren soms wel veel boosheden in de Gemeente, maar hierin verschillen ze van de boosheden die bij de Turken en andere sekten gevonden worden, dat ze niet goedgepraat, maar als boosheden erkend en beweend worden, en dat de Gemeente de begeerte heeft om zulke dingen te béteren.

Over het Pascha.

Aangezien tevoren al opgemerkt is, dat het Avondmaal door Christus in de plaats van het Pascha gesteld is, zal het niet onpassend en zonder nut zijn, wanneer wij ook een beknopte verklaring van het Pascha geven.

1. Wat het Pascha geweest is.
2. Tot welk doel het ingesteld en gebruikt werd.
3. Welke geestelijke betekenissen de ceremoniën van het Paaslam hebben.
4. Wat in de plaats van het Pascha gesteld is.

1. Wat het Pascha geweest is.

Het Pascha was een publieke slachting en nuttiging van het Paaslam, door God de Israëlieten bevolen, opdat deze ceremonie jaarlijks in alle huisgezinnen herhaald zou worden, ter gedachtenis aan de verlossing uit Egypte, en ze vooral de gelovigen zou aanduiden de geestelijke verlossing van de zonde en dood door Christus, Die aan het kruis geslacht en door het geloof gegeten zou worden. Of: Het Pascha was het andere sacrament van de Oud- Testamentische kerk, dat onderhouden moest worden volgens Gods bevel: Jaarlijks en in elk huisgezin van de Joden, door het slachten en eten van een éénjarig lam; opdat het niet alleen een gedenkteken zijn zou van de weldaad der verlossing uit Egypte, maar ook een zegel van de belofte der genade, door en om de Messias.

Het woord Pascha is afkomstig van het Hebreeuwse woord Pesach, dat een doorgang betekent, welk woord weer ontstaan is uit „Pasach", dat door- of voorbijgang of overspringen betekent. Dit slaat op de doortocht van de Engel, welke, ziende het bloed des Lams aan de deuren der Joden, is door- of voorbijgegaan en hun eerstgeborenen spaarde, toen hij alle anderen in Egypte ombracht. De geschiedenis van de instelling van het Paaslam vinden wij in Exodus 12 beschreven. God heeft geboden, dat deze slachting gepaard zou gaan met tal van verschillende ceremoniën. Elk huisgezin moest van de schaapskudde een eenjarig lam afzonderen, van het mannelijk geslacht, dat geen gebreken vertoonde, en wel op de tiende dag van de eerste maand Nisan of Abib. Dat lam moest op de veertiende dag der maand, tussen twee avonden geslacht worden. Met het bloed ervan moesten de beide deurposten en de bovendorpel van de huizen waarin zij het aten, bestreken worden. Daarna moest het lam bij het vuur gebraden en dan haastig helemaal genuttigd worden, met ongezuurd brood en bittere kruiden. En zij die het aten, moesten staan, met de lendenen omgord, de schoenen aan de voeten en een staf in de hand. Over deze ceremonie spreekt God in Ex. 12 : 11: „Het is des

HEEREN Pesach", d.w.z. doorgang, en in vers 13: „En dat bloed zal ulieden tot een teken zijn aan de huizen waarin gij zijt; wanneer Ik ha bloed zie, zal Ik ulieden voorbijgaan.” En God heeft gewild, dat dit feest jaarlijks gevierd werd, d.w.z. elk jaar zeven hele dagen achtereen. Het moest met zeer grote plechtigheid of statie onderhouden worden, om de volgende oorzaken, Ex. 12 : 14v.: „En deze dag zal ulieden wezen ter gedachtenis en gij zult hem den HEERE tot een feest vieren; gij zult hem vieren onder uwe geslachten tot een eeuwig inzetting. Zeven dagen zult gijlieden ongezuurde broden eten"; vgl. Ex. 23 : 15, Lev. 15 : 5 en Deut. 16 : 1.

2. Met welke bedoelingen het Pascha ingesteld en gebruikt werd.

Van de doeleinden waartoe God het Pascha heeft ingesteld, werden er in Ex. 12 vijf genoemd. Het eerste is in het bijzonder aan het eerste Pascha eigen geweest, en was alleen voor die tijd dienende, maar de andere zijn altijd durende.

1. Opdat het bloed des lams aan de deurposten een teken zou zijn, dat de Engel zou doorgaan en de eerstgeborenen sparen zou, Ex. 12 : 13: „En dat bloed zal ulieden tot een teken zijn aan de huizen waarin gij zijt; wanneer Ik het bloed zie, zal Ik ulieden voorbijgaan.” Dit doel ten opzichte van deze ceremonie en doorgang, die eenmaal geschiedde, hield daarna op, hoewel de geestelijke betekenis ervan steeds gebleven is. Want om het bloed van Christus heeft God eertijds de gelovigen gespaard, en spaart Hij ze nu nog, d.w.z. vergeeft Hij hun de zonden, zoals bij het tweede doel geleerd wordt.

2. Opdat het zou zijn een voorbeeld der offerande van de Messias, of een teken van Gods verlossing voor de Gemeente. Dit is het voornaamste doel geweest van het jaarlijkse Paasfeest. Dit wordt bewezen: 1. Uit Ex. 12 : 26: „Gij zult geen been daaraan breken.” Daarom is het lam een type (= voorbeeld) van Christus en van Zijn offerande geweest. Want Johannes leert, dat dit voorbeeld vervuld werd, toen Christus' benen aan het kruis niet verbroken werden, Joh. 19 : 36. 2. Uit 1 Kor. 5 : 7: „Want ook ons Pascha is voor ons geslacht, namelijk Christus.” Zo betekende dus het Paaslam Christus, en het slachten ervan de slachting van Christus.

3. De Israëlietische gemeente begreep heel goed, dat de betekenissen van andere offers voorbeelden waren van de offerande van de Messias. Want de voorvaderen waren niet zo onwetend, dat ze de vergeving der zonden in het bloed der stieren zoeken zouden. Daarom zagen zij ook veeleer in het Paaslam, door het geloof, op de Messias en Diens offerande. 4. Uit Joh. 1 : 29: „Zie, het Lam Gods", en Openbaring 13: 8: „des Lams, Dat geslacht is van de grondlegging der wereld.”

4. Opdat het hun een gedenkteken zijn zou van de eerste doorgang van de Engel, en van de verlossing uit Egypte. Want God heeft gewild, dat de gedachtenis aan zo'n grote weldaad onder Zijn volk onderhouden zou worden, opdat de nakomelingen niet ondankbaar zouden zijn, Ex. 12 : 17 en Deut. 16 : 3: „Zeven dagen zult gij ongezuurde broden op hetzelfde eten, een brood der ellende (want in der haast zijt gij uit Egypteland uitgetogen); opdat gij gedenkt aan den dag van uw uittrekken uit Egypteland al de dagen uws levens.”

5. Opdat het als het ware een band zou zijn voor de openbare samenkomsten en tot onderhouding van de kerkendienst, Ex. 12 : 16: „En op den eersten dag 721 er een heilige verzameling zijn.”

5. Opdat het een sacrament zou zijn, dat het volk Gods van andere volken of heidenen zou onderscheiden, Ex. 12 : 43: „Geen zoon eens vreemdelings zal daarvan eten", en vers 48: „Als nu een vreemdeling bij u verkeert en den HEERE het Pascha houden zal, dat alles wat mannelijk is, bij hem besneden worde, en dan kome hij daartoe om dat te houden, en hij zal wezen als een ingeborene des lands; maar geen onbesnedene zal

daarvan eten.”

3. De geestelijke betekenis van het Paaslam (ziet) op Christus.

Het voorbeeld

Ex. 12 : 5

1. Een lam uit de kudde genomen

Ex. 12 : 5

2. Zonder gebrek afgezonderd

Ex. 12 : 6, 8

3. Dat moest geslacht en gebraden worden

Ex. 12 : 46

4. Zonder de benen te breken

Ex. 12 : 5

5. Omtrent de avond

Ex. 12 : 7

6. De posten moesten met zijn bloed besprengd worden

Ex. 12 : 13, 23

7. Opdat de verderfengel zou voorbijgaan

Ex. 12 : 3v., 46

8. Het moest gegeten worden, en wel in elk huisgezin

Ex. 12 : 10

9. Geheel

Ex. 12 : 8, 15, 17-20

10. Zonder zuurdesem

Ex. 12 : 8

11. Met bittere kruiden

Ex. 12 : 11

12. Haastig en in het kleed van een pelgrim of reiziger

Ex. 12 : 43, 45, 48

13 Alleen door de besnedenen.

De betekende zaak:

Jes. 53 : 7, Joh. 1

1. Christus waarachtig Mens

Jes. 53 : 9, Hebr. 7 : 26

2. Zonder zonde

1 Kor. 5 : 7

3. Heeft geleden en is gestorven

Joh. 19 : 36

4. Is gestorven zonder dat Zijn benen gebroken werden

Hebr. 1 : 1 en 9 : 26

5. Aan het einde der wereld

Jes. 53 : 5 en 11, Rom. 3 : 25

6. Zijn voldoening wordt ons toegerekend

Hebr. 2 : 14v.

7. Opdat wij van de eeuwige dood zouden verlost worden

Rom. 1 : 16, Joh. 6 : 35, 40 en 47

8. Aan een ieder moeten Zijn weldaden toegepast worden door het geloof

2 Tim. 3 : 16

9. Volgens alle Artikelen des Geloofs
1 Kor. 5 : 8
10. Zonder huichelarij
Matth. 10 : 38
11. Met het kruisdragen
Matth. 13, Hebr. 13 : 13v.
12. Met een ijver om voort te gaan, en met een verwachting van het hemelse leven
Joh. 6 : 35m., Hebr. 13 : 10, 1 Kor. 11 : 26-29
13. Alleen de wedergeborenen eten Hem, en Hij is hun alleen van nut, en dezen alleen gebruiken de sacramenten niet tot een oordeel.

4. Wat in plaats van het Pascha gekomen is.

Dat het oude Pascha met alle andere voorbeelden, die aanduiden dat de Messias komen zou, door de komst van Christus afgeschaft zijn, blijkt 1. uit het gehele dispuut van de apostel Paulus aan de Hebreëen over de afschaffing van de schaduwen der Wet onder het Nieuwe Testament, Hebr. 7 : 12: „Want het priesterschap veranderd zijnde, zo geschiedt er ook noodzakelijk verandering der Wet", en id. 8 : 13: „Als Hij zegt: Een nieuw verbond, zo heeft Hij het eerste oud gemaakt." 2. Omdat het vervuld is, Joh. 19 : 36: „Want deze dingen zijn geschied, opdat de Schrift vervuld worde: Geen been van Hem zal verbroken wonden", en 1 Kor. 5 : 7: „Want ook ons Pascha is voor ons geslacht, namelijk Christus." 3. Omdat er een nieuw sacrament voor in de plaats gesteld is. Want toen Christus zou gaan sterven en Zichzelf als het ware Pascha opofferen zou, heeft Hij de Paasplechtigheid met een plechtige maaltijd besloten en heeft in haar plaats voor de Kerk Zijn Avondmaal ingesteld, en dat bevolen te onderhouden, Luk. 22 : 15: „En Hij zeide tot hen: Ik heb grotelijks begeerd dit Pascha met u te eten, eer dat Ik lijde", en ook: „Doet dat tot Mijne gedachtenis." Hij gebiedt niet dat wij het oude Pascha, maar het Avondmaal tot Zijn gedachtenis houden zullen. Zoals dus de Doop in de plaats der besnijdenis, zo is onder het Nieuwe Testament het Avondmaal in de plaats van het Pascha gekomen.

OVER DE SLEUTELMACHT.

ZONDAG 31.